

Nr 20

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner om skattelättnader för fiskare.

(2:a avd.)

Yrkanden

1) de likalydande motionerna I:156 av herr *Svenungsson m. fl.* och II:168 av herr *Carlshamre m. fl.* vari hemställdts

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning rörande beskattningen av fiskare i syfte att bereda dessa möjligheter till skattefritt avdrag för proviant och förnödenheter vid fiske och till skattefri avsättning till investeringsfond,

2) de likalydande motionerna I:157 av herr *Tistad m. fl.* och II:179 av herr *Aberg m. fl.* vari hemställdts

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning i syfte att uppnå skattelättnad för fiskare som utövar sin verksamhet på avlägsna fiskeplatser och

3) de likalydande motionerna I: 495 av herrarna *Ernst Olsson* och *Helge Karlsson* samt II:902 av herr *Elmstedt m. fl.* vari hemställdts

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär snabba åtgärder i syfte att uppnå sådan utformning av bestämmelserna angående inkomstbeskattningen av svenska fiskare att reglerna blir i överensstämmelse med dem som gäller i Norge.

Gällande regler m. m.

Den svenska skattelagstiftningen innehåller inte några specialbestämmelser för beskattning av fiskare. I några av de länsanvisningar, som prövningsnämnderna i länen utfärdar till ledning för taxeringsnämndernas verksamhet, har däremot intagits vissa normer som taxeringsmyndigheterna i normalfallen har att tillämpa vid taxeringen av fiskare. Enligt de anvisningar som prövningsnämnden i Göteborgs och Bohus län utfärdat till ledning för 1970 års taxering skall sålunda värdet av hushållsfisk, även ombord, i regel beräknas till 160 kr. för år för varje yrkesfiskare, medan sådant värde för s. k. hemmafiskare skall uppskattas till 80 kr. för år för hushållsmedlemmar över 16 år. Fiskare, som på grund av sitt arbete under längre tidsperioder nödgas vistas utom hemorten och som gör sannolikt att

merutgift för proviant förekommit, kan medges avdrag för sådan merutgift med skäligt belopp, dock högst 470 kr. Vidare kan enligt anvisningarna yrkesfiskare, som tillämpar planenlig avskrivning, medges avdrag för värdeminskning av fiskefartyg med 10 % av anskaffningskostnaden för skrov, motor och annan fast utrustning.

Genom 1958 års förordning om sjömansskatt, som trädde i kraft den 1 januari 1959, infördes en definitiv källskatt för sjömän. Sjömansskatten, som helt tillfaller staten, utgår i stället för statlig och kommunal inkomstskatt samt avgifterna till folkpensioneringen och den allmänna sjukförsäkringen. Sjöman skall inte deklarerera för inkomsten ombord och taxeras inte heller för denna inkomst. Däremot taxeras sjömannen för inkomst i land enligt vanliga regler. Den svenska sjömansbeskattningen tillkom som ett resultat av ett internordiskt samarbete. Motiven för införandet av en sådan lagstiftning var flera. Man åberopade de speciella svårigheterna för sjömän att fullgöra sin deklarationsplikt. Vidare talade övervägande skäl för att lättnader i beskattningen bereddades de sjömän som arbetade fjärran från hemlandet och dess välfärdsanordningar, och man hänvisade därvid till att i andra länder accepterats en förmånligare beskattning av sjömän. Detta hade medfört att svenskt sjöfolk i allt större utsträckning tog anställning ombord på utländska fartyg eller också i land.

Sjömansskatt skall erläggas av den som är anställd i redarens tjänst ombord på svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 registerton, om fartyget användes i närfart eller fjärrfart. Med närfart avses fart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna samt fart mellan svensk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, dock ej bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Som fjärrfart betecknas fart, helt eller delvis, bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Om ett fartyg huvudsakligen seglar inomskärs eller på våra vattendrag eller sjöar föreligger s. k. inre fart. För sådant fartyg gäller inte sjömansskatteförordningens bestämmelser. Sjöman på fartyg i inre fart taxeras sålunda för sin inkomst i vanlig ordning. Sjömansskatt uttas enligt två särskilda tabeller. Tabell I tillämpas i fjärrfart och tabell II i närfart, och vid konstruktionen av skatteskalorna i tabell I har särskild hänsyn tagits till att sjömän i fjärrfart inte som andra medborgare har möjligheter att utnyttja sociala och andra förmåner i hemlandet.

I sitt i december 1969 avgivna betänkande »Sjömansbeskattningen» (SOU 1969:55) har 1967 års sjömansskattekommitté — mot bakgrunden av att den svenska handelssjöfarten undergått en omfattande strukturförändring under senare år, som för sjömännens del inneburit väsentliga förändringar av kostnadsfördyrande karaktär — bl. a. föreslagit en utökad tillämpning av fjärrfartstabellen och ett ökat hänsynstagande till omkostnader. I det förstnämnda hänseendet förordas att lastfartyg generellt klassificeras för fjärrfart. Undantag föreslås dock för sådana lastfartyg inom närfartsområdet som går i linjefart. För sjömän på sistnämnda fartyg liksom på färjorna i fart inom närfartsområdet anses skatt fortfarande skola

utgå efter närfartstabell. Med hänvisning till kostnadsökningen föreslås vidare en generell lindring av skattebelastningen för sjömän genom att skatten beräknas med ett omkostnadsavdrag av 700 kr. per år i stället för det avdrag om 100 kr. som nu medges i överensstämmelse med allmänna bestämmelser för beskattning av inkomst av tjänst. Skattelindringen avses tillkomma alla som betalar sjömansskatt enligt tabell. I övrigt föreslås nuvarande grunder för skattens beräkning skola bibehållas.

Kommitténs betänkande är efter remissförfarande f. n. föremål för Kungl. Maj:ts prövning och proposition i ämnet avses bli framlagd för 1970 års riksdag.

Frågans tidigare behandling

Motionsyrkanden syftande till en lindring i inkomstbeskattningen av fiskare har under åren 1967—1969 prövats av riksdagen men alltid avvisats. Riksdagen har därvid godkänt den av bevillningsutskottet intagna ståndpunkten att man inte borde för en särskild yrkeskategori införa särbestämmelser i fråga om värdering av naturaförmåner och beräkning av omkostnadsavdrag. En sådan reform skulle strida mot grundläggande principer vid beskattningen. I den mån en ändring av nu tillämpade normer för sådan värdering och beräkning ansågs påkallad borde detta åstadkommas genom av vederbörande myndigheter utfärdade anvisningar för tillämpning av lagstiftningen beträffande ifrågavarande skattskyldiga.

Motionerna

I:156 och II:168

Rättviseskäl talar för att svenska fiskare och svenska sjömän med i mångt och mycket likartade arbetsförhållanden skall åtnjuta skattelikställighet. Det finns fullgoda skäl för riksdagen att ompröva sin inställning till fiskarnas enträgna önskemål om åtgärder, som skapar sådan likställighet.

För svenska fiskare framstår det som ganska märkligt, att vad som i Danmark och Norge bedömes som en gärd av tillbörlig hänsyn, omtanke och rättvisa i Sverige skall kategoriskt avvisas som en omöjlig särlagstiftning. I Norge dokumenterar statsmakten sitt intresse för yrkesfiskarnas förkovran bl. a. genom avsevärda skattelättnader. De får sålunda dra av 12 % av sin skattepliktiga inkomst, dock högst 3 000 kr. per man och år, och dessutom avsätta 20 % — likaledes högst 3 000 kr. — till en investeringsfond vid högre inkomst än 15 000 kr. Dessa fonderade medel kan inom viss tidrymd skattefritt användas för att finansiera nyinvesteringar i båtar, redskap och annan utrustning.

Danska fiskare har goda utsikter att utverka i stort sett liknande förmåner i beskattningshänseende. F. n. kan de göra avdrag för oljekläder och stövlar m. m. intill ett belopp av 700 kr. per man och år. Det danska proviantavdraget varierar mellan 900 och 1 400 kr. beroende på vilka fångstplatser som normalt utnyttjas.

Svenska fiskare får nöja sig med 470 kr. per man och år, samtidigt som de måste betala skatt för 160 kr. motsvarande beräknade värdet av fri kokfisk i det egna hushållet.

I:157 och II:179

Bestämmelserna om sjömansskatt är tillämpliga endast på personer som är anställda i redarens tjänst ombord på svenska handelsfartyg. Personer verksamma ombord på svenska fiskefartyg har däremot att erlægga skatt på sina inkomster i vanlig ordning. Fiskare lever och arbetar emellertid ofta under förhållanden som är jämförliga med dem som gäller för handelsflottans folk. Med ett stort antal svenska fiskefartyg bedrivs regelmässigt fiske bortom den linje som i sjömansskattehänseende bildar gräns mellan fjärrfart och närfart. För fiskare som arbetar ombord på sådana fiskefartyg föreligger väsentligen samma skäl till skattelättnader som för anställda ombord på handelsfartyg i fjärrfart, och det är därför ett rättvisekrav att dessa fiskare kommer i åtnjutande av motsvarande lättnader. Sjömansskattebestämmelserna kan emellertid inte utan vidare göras tillämpliga på fiskare, enär dessas anställnings- och inkomstförhållanden är annorlunda än de ombordanställdas i handelsflottan. Personer som tillhör besättningen på ett fiskefartyg är nämligen, även om de ej äger del i fartyget eller fiskeutrustningen, på grund av sättet för intäkternas fördelning skattemässigt att betrakta som rörelseidkare. För att bereda fiskare som bedriver fiske i avlägsna fiskevatten en skattelättnad jämförlig med den som tillkommer ombordanställda på handelsfartyg i fjärrfart är det därför nödvändigt att införa särskilda avdragsregler för sådana fiskare vid den vanliga inkomstbeskattningen. I Norge har frågan lösts på så sätt att varje skattskyldig, som under minst 15 veckor av beskattningsåret personligen bedrivit eller deltagit i havs- eller kustfiske, har rätt att vid inkomsttaxeringen åtnjuta särskilt avdrag med 12 procent av nettointäkten av fisket, dock med maximalt 3 000 kr. I Danmark gäller likartade bestämmelser. Den finska sjömansskattelagen är också tillämplig på inkomst av fiske.

I:495 och II:902

Det svenska yrkesfisket har under senare år haft att kämpa med stora svårigheter av ekonomisk art. Ingen annan yrkeskår med så kraftiga ekonomiska åtaganden i form av stora investeringar torde vara mera utsatt än fiskarkåren. Vissa åtgärder för att underlätta situationen har vidtagits från statsmakternas sida, men åtgärderna har inte varit tillräckliga. Det borde finnas möjligheter på beskattningens område att relativt snabbt få till stånd ändringar som skulle underlätta för fiskarna. Dessa har arbetsplatsen förlagd ute till havs under stora delar av året och är därför undanhållna en del av den service som samhället tillhandahåller. Därför bör ett högre avdrag vid beskattningen än som nu tillåtes kunna ges denna yrkesgrupp. Enligt nuvarande beskattningsregler för sjömän gäller särbestämmelser, som medför vissa lättnader. I såväl Norge som Danmark har man liknande bestämmelser. Dessa omfattar alla som arbetar på havet och som uppfyller vissa

fordringar. I vårt land har dock denna rättvisa ännu inte kommit yrkesfiskarna till del, ett förhållande som snabbt borde ändras. De norska fiskarna får göra avdrag med viss procent på den skattepliktiga inkomsten, under förutsättning att de fiskat ute till havs minst 15 veckor under beskattningsåret. Även om detta avdrag är maximerat till 3 000 kr., torde det vara en god hjälp och skulle för de svenska fiskarna i nuläget vara ytterst välkommet.

Utskottet

Den svenska skattelagstiftningen innehåller inte några specialbestämmelser för beskattning av fiskare. I vissa länsanvisningar, som prövningsnämnderna utfärdar till ledning för taxeringsnämndernas verksamhet, har dock intagits vissa normer som taxeringsmyndigheterna i normalfallen har att tillämpa vid taxeringen av fiskare. Enligt de anvisningar som prövningsnämnden i Göteborgs och Bohus län utfärdat till ledning för 1970 års taxering kan fiskare, som på grund av sitt arbete under längre tidsperioder måste vistas utom hemorten och som gör sannolikt att merutgift för proviant förekommit, medges avdrag för sådan merutgift med skäligt belopp — dock högst med 470 kr. Vidare medges yrkesfiskare, som tillämpar plan- enlig avskrivning, enligt anvisningarna avdrag för värdeminskning av fiskefartyg med 10 % av anskaffningskostnaden för skrov, motor och annan fast utrustning.

De motioner utskottet har att behandla i detta betänkande syftar till införande av särskilda omkostnadsavdrag eller andra lättnader vid beskattningen av fiskare. Motionärerna framhåller att för svenska fiskare, som under längre tidsperioder bedriver havsfiske på avlägsna fiskeplatser, föreligger väsentligen samma skäl till skattelättnader som enligt sjömansskatteförordningen tillkommer svenska sjömän anställda ombord på svenska handelsfartyg i fjärrfart. Motionärerna åberopar också att den norska och danska skattelagstiftningen innehåller bestämmelser om skattelättnader för fiskare. I motionerna I: 156 och II: 168 yrkas även införande av rätt för fiskare till skattefri avsättning till investeringsfond.

Utskottet är medvetet om att fiskerinäringen under de senaste åren haft att kämpa med ekonomiska svårigheter i samband med att de tidigare gynnsamma fångst- och avsättningsmöjligheterna försämrats. På grund av fiskets minskade lönsamhet har yrkesfiskarna måst ikläda sig stora ekonomiska förpliktelser för att kunna fortsätta sin näringsverksamhet. Detta förhållande har uppmärksammats av statsmakterna. På förslag av regeringen fattade 1969 års riksdag beslut om särskilda stödåtgärder att gälla fr. o. m. den 1 juli 1969. För budgetåret 1969/70 anvisades sålunda 10 milj. kr. i konsolideringslån till fiskare som råkat i likviditetssvårigheter och 4 milj. kr. i rationaliseringslån. Vidare beviljades anslag om 3 milj. kr. till särskilt omställningsbidrag till fiskare som önskar lämna fisket för att övergå till annan verksamhet. Sådant bidrag kan f. n. utgå med högst 12 000 kr.

Under innevarande budgetår har 1,5 milj. kr. fått disponeras för prisreglering av fisk och 1,2 milj. kr. använts till avsättningsbefrämjande åtgärder. Fiskpristredningen har nyligen avgivit förslag om statliga kreditgarantier för lån till investeringar inom fiskerinäringen. Efter remissbehandling beräknas proposition i frågan kunna läggas fram under vårriksdagen. Enligt uppgift i årets statsverksproposition kommer chefen för jordbruksdepartementet att framlägga förslag om ökade ekonomiska resurser för fiskeristyrelsen att handlägga ärenden rörande fiskehamnar och att vidta stödåtgärder på fiskets område. För att tillgodose det svenska fiskets intressen har vidare i förslaget till Nordekraktat intagits särskilda övergångsbestämmelser, gällande i fem år.

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen har utskottet förra året ansett sig böra avstyrka bifall till motionsyrkanden om införande av särskilda omkostnadsavdrag vid beskattningen av fiskare. Utskottet har därvid framhållit att det inte skulle stå i överensstämmelse med principerna för beskattningen att införa särbestämmelser för en särskild yrkeskategori. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att, i den mån en ändring av nu tillämpade normer för beräkning av omkostnadsbidrag kan anses påkallad, detta bör ske inom ramen för nu gällande lagstiftning och genom av vederbörande myndigheter utfärdade anvisningar.

Vad särskilt angår det i motionerna I: 156 och II: 168 framställda yrkandet om införande av rätt för fiskare till skattefri avsättning till investeringsfond kan erinras om att utskottet i sitt betänkande 1970: 18 nyligen uttalat att en sådan reform skulle strida mot grundläggande principer vid beskattningen samt framhållit att yrkesfiskarna redan nu har möjlighet att i viss utsträckning utjämna sina inkomster mellan olika beskattningsår genom rätten till avskrivning på båtar och redskap.

Utskottet anser sig således böra avstyrka bifall till de i detta betänkande behandlade motionsyrkandena.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår

- 1) motionerna I: 156 och II: 168
- 2) motionerna I: 157 och II: 179
- 3) motionerna I: 495 och II: 902.

Stockholm den 3 mars 1970

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Tistad (fp), Wärnberg (s), Sundin (cp), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Arne Pettersson (s), Ove Karlsson (s), Karl Pettersson (m) och Österdahl (fp); samt

från andra kammaren: herrar Brandt (s), Engkvist (s), Vigelsbo (cp), Kristenson (s), Carlstein (s), Eriksson i Bäckmora (cp), Wikner (s), Larsson i Umeå (fp), Enarsson (m) och Marcusson (s).

Reservation

av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Gösta Jacobsson* (m), *Karl Pettersson* (m), *Österdahl* (fp), *Vigelsbo* (cp), *Eriksson* i Bäckmora (cp), *Larsson* i Umeå (fp) och *Enarsson* (m) vilka

dels anfört följande:

»De senaste årens statistik över antalet yrkesverksamma fiskare i Sverige visar tydligt decimeringen av fiskarkåren och indirekt de svårigheter som fiskerinäringen har att kämpa med. Antalet yrkesverksamma fiskare i Sverige utgör f. n. hälften av antalet fiskare i Danmark och endast ca en sjättedel av motsvarande antal i Norge. Statsmakterna har visserligen uppmärksammat fiskerinäringens prekära läge och satt in vissa stödåtgärder, men dessa kan inte anses tillräckliga mot bakgrunden av det tryck som det svenska fisket är utsatt för från konkurrerande länder, som starkt subventionerar fisket. Ytterligare stödåtgärder behövs, och som ett led i dessa bör ingå lindring i beskattningen av fiskare.

Den svenska skattelagstiftningen innehåller redan särskilda bestämmelser beträffande beskattningen av sjömän. Som ett skäl för införande av denna särslagstiftning åberopades bl. a., att sjömän inte har samma möjligheter som andra medborgare att utnyttja sociala och andra förmåner i hemlandet. Särskilt sjömän anställda ombord på svenska handelsfartyg i fjärrfart har ansetts böra komma i åtnjutande av skattelindring, och hänsyn till dessa synpunkter har också tagits vid konstruktionen av den skatttabell, som gäller för sådana sjömän. 1967 års sjömansskattekommitté har dessutom i ett i december 1969 avgivet betänkande föreslagit vissa ändringar i sjömansskatteförordningen, innebärande bl. a. en utökad tillämpning av fjärrfartstabellen och ett ökat hänsynstagande till omkostnader. Proposition i ämnet är aviserad till vårriksdagen.

Med ett stort antal svenska fiskefartyg bedrivs regelmässigt fiske bortom den linje som i sjömansskattehänseende bildar gräns mellan fjärrfart och närfart, och fiskare ombord på sådana fartyg lever och arbetar under så gott som samma för-

hållanden som svenska sjömän i fjärrfart. Rättviseskäl talar därför för att likställighet bör uppnås i skattehänseende mellan dessa yrkeskategorier. Sjömansskattelagstiftningen torde inte utan vidare kunna appliceras på svenska fiskare, och därför bör frågan om lindring av beskattningen av svenska fiskare som utövar sin verksamhet på avlägsna fiskevatten bli föremål för en särskild utredning.»

dels ansett att utskottet under punkterna 1—3 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionerna I: 156 och II: 168, I: 157 och II: 179 samt I: 495 och II: 902 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning i syfte att uppnå skattelättnad för fiskare som utövar sin verksamhet på avlägsna fiskeplatser.